

## **РЕФОРМА МИТНОЇ СИСТЕМИ – ІНСТИТУЦІЙНИЙ ФУНДАМЕНТ ЕКСПОРТУ ПРОДУКЦІЇ З ВИСОКОЮ ДОДАНОЮ ВАРТІСТЮ**

Успішна реалізація експортного потенціалу продукції з високою доданою вартістю в Україні неможлива без фундаментальної трансформації митної системи. Сучасне митне регулювання має докорінно змінити свій вектор, відійшовши від застарілої фіскально-центричної моделі, де головним показником успішності був обсяг зібраних платежів. У новій парадигмі митниця має стати інструментом фасилітації торгівлі, де ключовими метриками виступають швидкість проходження кордону, прогнозованість процедур та мінімізація транзакційних витрат для експортера. Реформи останніх років забезпечують глибоку діджиталізацію та гармонізацію з європейським правовим полем, що дозволяє митниці стати «невидимою» інфраструктурою для високотехнологічних компаній, інтегрованих у глобальні ланцюги постачань [1].

Ця архітектура базується на впровадженні передових ІТ-рішень, серед яких фундаментом виступає нова комп'ютеризована транзитна система (NCTS). Вона створює простір довіри між українськими виробниками та європейськими контрольними органами, забезпечуючи перехід до єдиної мови даних. Завдяки повноцінному приєднанню України до Конвенції про процедуру спільного транзиту та запуску NCTS Phase 5, було реалізовано концепцію «митного безвізу». Тепер українські товари переміщуються територією 36 країн за єдиною декларацією та спільною гарантією, що суттєво спрощує логістику. Такий підхід виключає необхідність оформлення додаткових документів на кожному кордоні, що є критично важливим для складних систем автоматизації, які часто включають компоненти з різних країн світу. Принцип «Smart Customs» на основі Big Data дозволяє автоматично відсікати потенційних порушників, надаючи «зелене світло» сумлінним виробникам [2].

Центральним елементом цієї довіри є інститут Авторизованих економічних операторів, який стає «золотим стандартом» для надійного бізнесу. Статус АЕО фактично прирівнює складські приміщення підприємства до митних зон, дозволяючи компаніям користуватися перевагами спрощеного декларування, самостійного накладання пломб та оформлення продукції безпосередньо на виробництві [1]. Для експортерів великогабаритного обладнання це стає стратегічною перевагою, оскільки

дозволяє скоротити час оформлення до лічених хвилин. У контрактах моделі Just-in-Time, де будь-яка затримка може призвести до зупинки конвеєра замовника в ЄС, така швидкість є вирішальним чинником конкурентоспроможності.

Специфіка продукції з високою доданою вартістю часто пов'язана з інтеграцією світових технологічних новинок у кінцеві продукти, що вимагає ефективного використання режиму «переробки на митній території». Цей інструмент дозволяє ввозити високотехнологічні вузли без сплати митних платежів та ПДВ, не «заморожуючи» обігові кошти підприємства. Такий режим стимулює розвиток вітчизняного машинобудування, надаючи українським інженерам можливість конкурувати за собівартістю з глобальними гравцями, додаючи цінність через унікальний дизайн та програмне забезпечення. При цьому митна служба має виступати не лише органом контролю, а й консультантом, що допомагає бізнесу правильно структурувати операції для отримання максимальної економічної вигоди.

Поряд із тарифним регулюванням величезне значення мають нетарифні методи, зокрема підтвердження походження товарів. Отримання сертифіката EUR.1 є обов'язковою умовою для вільного доступу на ринки ЄС, проте для багатокomпонентної продукції процес доведення частки української складової часто залишається складним викликом. Перспектива вдосконалення тут полягає в автоматизації розрахунків доданої вартості на основі бухгалтерських даних та їх інтеграції в митні декларації. Це дозволить експортерам зосередитися на якості продукту, а не на бюрократичному супроводі кожного компонента у складі машини. Майбутнє діджиталізації у форматі «Smart Customs» передбачає використання блокчейн-технологій та систем штучного інтелекту для попередньої перевірки документів, що зведе ризик затримок через людський фактор до мінімуму.

Для остаточного формування ефективної екосистеми підтримки експорту необхідно реалізувати кілька стратегічних кроків. По-перше, завершення підписання угоди АСАА («Промисловий безвіз») для усунення повторної сертифікації обладнання в ЄС. По-друге, створення «Зелених коридорів» для R&D, що спростить рух лабораторних зразків та прототипів. По-третє, подальше розширення «Єдиного вікна» для повної цифрової інтеграції всіх дозвільних документів. І нарешті, впровадження ІІІ в аудит для переходу від фізичного огляду товарів до аналізу ланцюжків створення вартості.

Реформа митної системи – це не технічний додаток до економічної політики, а її фундамент. Лише через побудову прозорої та сервісно-орієнтованої митниці Україна зможе повноцінно реалізувати свій інтелектуальний потенціал. Перехід до експорту продукції з високою доданою вартістю потребує «безшовного» кордону, де митниця є надійним

партнером. Тільки так українські компанії-виробники продукції з високою доданою вартістю зможуть на рівних конкурувати на глобальних ринках, забезпечуючи гідне місце нашої держави у світовій технологічній архітектурі та економіці знань.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. Митна платформа – 2026: Консолідація зусиль держави, бізнесу і міжнародних партнерів для євроінтеграції України. Міністерство фінансів України. URL: [https://www.mof.gov.ua/uk/news/mitna\\_platforma\\_2026\\_konsolidatsiia\\_zusil\\_derzhavi\\_biznesu\\_i\\_mizhnarodnikh\\_partneriv\\_dlia\\_ievrointegratsii\\_ukraini-5640](https://www.mof.gov.ua/uk/news/mitna_platforma_2026_konsolidatsiia_zusil_derzhavi_biznesu_i_mizhnarodnikh_partneriv_dlia_ievrointegratsii_ukraini-5640) (дата звернення: 04.04.2026).
2. Про NCTS. Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/ncts> (дата звернення: 04.04.2026).